

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยกำหนดให้ วิชาภาษาไทยกลาง เป็นมาตรฐานในการติดต่อสื่อสาร เป็นภาษาทางการ และใช้เป็นสื่อสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ภาษาสำหรับผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในภาคกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นของตนเองเป็นภาษาแรกหรือภาษาแม่ จากการศึกษาวิจัยพบว่านักเรียนในเขตการศึกษา 2, 8, 10 และ 11 มีอุปสรรคในการใช้ภาษาไทยกลาง เพราะนักเรียนในเขตการศึกษานี้ใช้ภาษาถิ่นเองในชีวิตประจำวัน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2513 : 43) และจากรายงานการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษานี้พบว่า ภาษาถิ่นของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 9)

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่เป็นไทยมุสลิมและใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแรก ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่แตกต่างจากภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สองของเขา ดังที่คณะกรรมการปฏิบัติงานระดับจังหวัด จังหวัดปัตตานี (2526 : 30) รายงานว่า นักเรียนในจังหวัดปัตตานีใช้ภาษามลายูถิ่นในโรงเรียนโดยเฉลี่ยร้อยละ 81.35 ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาไทยอย่างยิ่ง และเนื่องจากภาษาไทยเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนวิชาต่าง ๆ จึงทำให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยากลำบาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีสถิติการตกชั้นสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับต้น ๆ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีอัตราการเลื่อนชั้นเพียงร้อยละ 65.81 และ 76.06 ตามลำดับ (คณะกรรมการปฏิบัติงานระดับจังหวัด จังหวัดปัตตานี 2526 : 70)

การที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนในจังหวัดปัตตานีให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขและปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะวิชาภาษาไทย เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนวิชาอื่น ๆ

ในการเรียนภาษาไทยหรือภาษาใดก็ตามย่อมมีศูนย์กลางกับการเรียนรู้คำ เพราะ การรู้คำเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนทักษะในระดับอื่น และสำหรับการเรียนรู้ คำอื่น ๆ ของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะความรู้เกี่ยวกับคำเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการ เรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ดังที่กานเยและบริกส์ (Gagne & Briggs 1979 : 51) ได้จัดลำดับชั้นความรู้ภาคความคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับ จากระดับพื้นฐานไปยัง ระดับที่สูงขึ้นดังต่อไปนี้

1. สารคดีข้อมูลคำ (Verbal information)
2. กลวิธีการคิด (Cognitive strategy)
3. ทักษะทางสติปัญญา (Intellectual skill)

จากความรู้ 3 ระดับตามแนวความคิดของกานเยและบริกส์ จะเห็นว่า สารคดีข้อมูลคำเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป และจากการ พิจารณารายละเอียดจะพบว่า กานเยและบริกส์จำแนกสารคดีข้อมูลคำออกเป็น 3 ประเภท คือ สารคดีข้อมูลคำประเภทชื่อ (Name) สารคดีข้อมูลคำประเภทประพจน์หรือ ข้อเท็จจริง (Proposition or facts) และสารคดีข้อมูลคำประเภทคำบรรยาย หรือคำสนทนา (Discourse)

นอกจากนี้บลูมและคณะ (Bloom and others 1974 : 18) ได้ วิเคราะห์ความสามารถทางสมองของมนุษย์ออกเป็นความสามารถอื่นต่าง ๆ ซึ่งเป็น พื้นฐานแก่กัน 6 ชั้น ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า ถือว่าจัดให้ความสามารถด้านความรู้เป็นพื้นฐานขั้นแรก ของความสามารถขั้นต่อไป ซึ่งความรู้ขั้นแรกสุดตามความคิดของบลูมคือความรู้เกี่ยวกับ คำศัพท์ (Knowledge of terminology) ดังนั้นพื้นฐานขั้นแรกสุดในการเรียนรู้

ในระดับต่าง ๆ ก็คือความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์หรือคำนั้นเอง การ์ไมเคิล (Carmichael) 1946 : 557) กล่าวว่าพัฒนาการทางด้อยคำของเด็กมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก คือถ้าเด็กสามารถตอบสนองต่อคำต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ก็แสดงว่าเด็กมีเขี้ยวปัญญาสูง และสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี

เกี่ยวกับการเรียนภาษาสำหรับเด็กในโรงเรียน ทิงเกอร์ (Tinker 1968 : 15) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้คำไว้ว่า เด็กจะอ่านเข้าใจได้ถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน และองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งก็คือการรู้คำศัพท์ เขาสรุปว่าการรู้ความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ เป็นรากฐานของการเรียนอ่าน และรัสเซลล์ (Russell 1961 : 164) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับคำศัพท์ในโรงเรียนประถมที่กล่าวว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กก็คือ การพูด การเขียนและความคิดต่าง ๆ ก็คือ ล้วนเป็นผลของการเข้าใจคำศัพท์ทั้งสิ้น สำหรับการเรียนภาษาไทย กรมวิฑาการ (2524 : 54) กล่าวว่า เรื่องคำเป็นเรื่องสำคัญมาก นักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายของคำ และนำไปใช้ในการฟัง พูด และเขียนได้อย่างถูกต้อง

การเรียนรู้คำจะเกิดขึ้นได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง มาร์คซ์ (Marx 1969 : 336) กล่าวว่าในการเรียนด้อยคำนั้น ความคล้ายคลึงกันของคำที่จะเรียน (Interitem similarity) เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ซึ่งจุง (Jung 1968 : 35-36) อธิบายว่า ความคล้ายคลึงกันของคำหมายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างคำต่าง ๆ ซึ่งอาจจำแนกได้หลายประเภท และจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ประเภทของคำคล้ายที่มีผลต่อการเรียนรู้คำได้แก่ คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียง และคำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย ซึ่งบอร์น (Bourne 1971 : 138 citing Miller 1951) กล่าวว่าคำที่โยงสัมพันธ์กันในระดับเดียวกัน (Coordinate association) จัดเป็นคำที่คล้ายคลึงกันทางความหมายประเภทหนึ่ง เกี่ยวกับ

อิทธิพลของคำประเภทย่อยที่คล้ายคลึงกันทางเสียงและคำประเภทย่อยที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย นั้น ยังไม่พบว่ามีผู้ใดเคยศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้คำของนัก เรียนสองภาษา ผู้วิจัย จึงนำมาเป็นตัวอย่างหนึ่งในการศึกษานี้ โดยศึกษาการเรียนรู้อำนาจภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สองของนักเรียนไทยมุสลิมที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแรก

ตัวอย่างที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้คือ วิธีการเสนอสิ่งที่ให้เรียน หรือวิธีเรียนนั่นเอง เกี่ยวกับเรื่องนี้เมอร์ด็อก (Murdock 1963 : 79-86) กล่าวว่า วิธีเสนอสิ่งที่ให้เรียนหรือจำมีส่วนช่วยในการจำด้วย เขาได้ศึกษาในปี ค.ศ. 1968 พบว่าระบบการเก็บความจำจะแตกต่างกัน ถ้าหากเสนอสิ่งที่ต้องการให้จำด้วยวิธีที่แตกต่าง กัน และเนื่องจากพฤติกรรมการจำมีองค์ประกอบพื้นฐานเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ พื้นฐานของการเรียนรู้ (Deese and Hulst 1967 : 370) จึงอาจสรุปได้ว่า วิธีการเสนอสิ่งที่ให้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วย

ปัจจุบันนี้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีเรียนคำกันอย่างกว้างขวาง แต่ยังไม่ อาจสรุปได้ว่าวิธีใดที่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้คำได้ดีที่สุด วิธีเรียนที่นักจิตวิทยานิยม นำมาใช้ในการศึกษาทดลองการเรียนรู้และการจำคำ โดยเฉพาะในการเรียนรู้คำที่ คล้ายคลึงกันของนักเรียนสองภาษา ได้แก่วิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก

(Whole and part learning) หรือเรียกว่าวิธีรวม (Whole method)

และวิธีแยก (Part method) วิธีเรียนโดยรวมหมายถึงการเสนอสิ่งที่ให้เรียน คิดต่อกันไปทั้งหมดตั้งแต่ข้อความแรกถึงข้อความสุดท้าย แล้วเริ่มเสนอให้เรียนใหม่ตั้งแต่ ข้อความแรกซ้ำอีก จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการ ส่วนวิธีเรียนโดยแยกหมายถึง การเรียนโดยแบ่งสิ่งที่จะเรียนออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วเสนอให้เรียนทีละส่วน ตัวอย่าง เช่น ถ้าแบ่งสิ่งที่จะเรียนออกเป็น 3 ส่วนย่อย ๆ ก็เริ่มด้วยการเสนอให้เรียนส่วนย่อยที่ หนึ่งซ้ำ ๆ จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงเสนอส่วนที่สองและส่วนที่สามให้ เรียนในทำนองเดียวกัน (Higbee 1977 : 60) จากการศึกษาผลของการใช้ วิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยกปรากฏว่า แต่ละวิธีสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้ และข้อดีข้อจำกัดแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งที่จะเรียน และเงื่อนไขเกี่ยวกับตัวผู้เรียน

องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้เรียนซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางภาษาของมนุษย์
 อย่างหนึ่งคือความพร้อม (Ausubel 1978 : 29) วิธีเรียนต่าง ๆ จะได้อย่างไร
 ก็อาจจะไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ถ้าหากผู้เรียนไม่มีความพร้อมหรือ
 มีระดับความพร้อมไม่เหมาะสมกับวิธีเรียนนั้น ๆ ดังที่ริลลีย์และเลวิส (Reilly and
 Levis 1983 : 33) กล่าวว่าความพร้อมเป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ
 การเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะความพร้อมหมายถึงส่วนรวมทั้งหมดของบุคคลใน เรื่องของ
 พัฒนาการ ประสบการณ์ แรงจูงใจ ความสามารถและความสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่ง
 สิ่งใด หรือหมายถึงส่วนรวมของวุฒิภาวะ พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งรวม
 กันขึ้นเป็นองค์ประกอบของสิ่งที่จะเรียนใหม่ นอกจากนี้ ออสซูเบล (Ausubel
 1978 : 209) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของวิธีเรียนหรือวิธีสอนกับความพร้อมว่า ระดับ
 ความพร้อมของนักเรียนเป็นตัวกำหนดในการเลือกวิธีสอน และระดับความ
 พร้อมของนักเรียนก็ถูกกำหนดโดยวิธีสอนที่นักเรียนได้รับมาก่อน เขากล่าวว่าสิ่งสำคัญ
 เกี่ยวกับวิธีสอนและความพร้อมก็คือ การจัดสถานการณ์การเรียนให้เหมาะสมกับ
 สมรรถภาพทางสมอง และใช้วิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนรับสารหรือความคิดได้ดีที่สุด
 (Ausubel 1978 : 211 citing Bruner 1960) นอกจากนี้ ออสซูเบล
 (Ausubel 1978 : 213 citing Gate 1937) กล่าวว่า การทำให้เกิดผล
 สัมฤทธิ์ต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยสมรรถภาพทางสมองของเด็กนั้น สามารถทำได้โดย
 การสร้างวิธีการเฉพาะให้เหมาะสมกับสมรรถภาพทางสมองตามนั้น ๆ เขากล่าวว่า
 เด็กจะสามารถเรียนรู้งานประเภทใดเมื่ออายุเท่าใดนั้นไม่สามารถกำหนดได้อย่างแน่นอน
 แต่ขึ้นอยู่กับวิธีการที่ใช้มากกว่า การเลือกวิธีเรียนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนนั้น
 แม็กกี (Mackey 1965 : 327) ให้ความสำคัญว่าควรพิจารณาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
 ในเรื่องของภาษาที่ใช้ด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรดังกล่าวที่มีต่อการเรียนรู้ และความ
 สัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรเหล่านั้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบผล

ของการใช้วิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ที่มีต่อการเรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียงและทางความหมายของนักเรียนสองภาษา ที่มีระดับความพร้อมทางภาษาไทยต่างกัน โดยใช้วิธีการให้เรียนคำแบบการเรียงคู่สัมพันธ์ และเนื่องมาจากคำหมายถึงหน่วยของการแสดงออกทางเสียงที่มีความหมาย (Carter V. Good 1973 : 649) และคำประกอบคาวของคัพประกอบสำคัญสองส่วนคือ องค์ประกอบด้านเสียงและด้านความหมาย (Hughes 1962 : 14) ดังนั้นการศึกษาการเรียนรู้คำในครั้งนี ผู้วิจัยจึงมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และวัดผลการเรียนรู้คำทั้งทางด้านการออกเสียงและด้านความหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับความคล้ายคลึงของคำ

จุง (Jung 1968 : 61 citing Gibson 1942) เป็นคนแรกที่สนใจในเรื่องความคล้ายคลึงของคำ เขานำสมมติฐานแยกความแตกต่าง (Differentiation hypothesis) มาอธิบายถึงอิทธิพลของความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้าต่อการเรียนคำโยงคู่ โดยกล่าวว่า คำเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการสูงจะมีผลทำให้ผู้เรียนแยกความแตกต่างของคำโตคำ และถ้าเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการต่ำ จะมีผลให้ผู้เรียนแยกความแตกต่างได้สูง เขาจึงทำนายว่า การเรียนสิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันต่ำ จะเกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าการเรียนสิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันสูง ก็สืบเนื่องจากการทดลองโดยให้ผู้รับการทดลองเรียนรายการคำคู่สัมพันธ์จำนวน 12 คู่ คำคู่สัมพันธ์ประกอบด้วยภาพคู่กันเพียงครึ่งเดียว ความหมาย โดยใช้ภาพเป็นสิ่งเร้าที่มีระดับความคล้ายคลึงกันภายในรายการต่างกัน ผลการทดลองพบว่า สิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการสูง ใช้จำนวนครั้งในการเรียนมากกว่าสิ่งเร้าที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการต่ำ

กินช์ (Kintsch 1970 : 18 citing Underwood 1953) ได้ทดลองเรื่องตำแหน่งของความคล้ายคลึงกันของการเรียนรู้ พบว่าถ้าเพิ่มความคล้ายคลึงกันทั้งในคำเร้าและคำตอบสนอง จะยิ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ช้าลง ถ้าเพิ่มความคล้ายคลึงกันภายในรายการคำเร้าอย่างเดียว ก็ได้ผลเช่นเดียวกัน คือเกิดการเรียนรู้ช้าลง แต่ถ้าเพิ่มความคล้ายคลึงกันในคำตอบสนองอย่างเดียวอาจทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

เกี่ยวกับการเรียนคำคู่สัมพันธ์ (Paired associated learning) เดส (Deese 1958 : 294) กล่าวว่า กระบวนการในการเรียนคำคู่สัมพันธ์มีอยู่สองขั้นคือ

1. ขั้นการเรียนรู้คำตอบสนอง (Response-learning phase)
2. ขั้นการเรียนรู้การโยงสัมพันธ์คำตอบสนองเข้ากับคำเร้า

(Associative phase)

เกี่ยวกับเรื่องนี้ คอฟเฟอร์ (Cofor 1961 : 214) ให้ความเห็นว่า แม้กระบวนการทั้งสองขั้นนี้จะแยกออกจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด นอกจากการศึกษาค้นคว้ารายการคำคู่สัมพันธ์ที่เตรียมประกอบด้วยคำที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการ ก็แม้ใจใจว่าความคล้ายคลึงกันสูง จะทำให้การเรียนรู้ในขั้นเรียนรู้คำตอบสนอง (Response learning) เรียนได้เร็ว แต่ในขั้นการเรียนรู้การโยงสัมพันธ์ (Associative learning) เรียนได้ช้าลง

อันเดอร์วูด รันควิสต์และชูลซ์ (Underwood, Runquist and Schulz 1958 : 70-77) ศึกษาการเรียนคำตอบสนองในการเรียนคำคู่สัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันภายในรายการ ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน เรียนรายการคำคู่จำนวน 10 คู่ ที่ประกอบด้วยพยางค์ไร้ความหมายเป็นคำเร้า และคำคุณศัพท์เป็นคำตอบสนอง รายการที่หนึ่ง คำตอบสนองเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันคือ Cheerful, Sunny carefree, pleasant, gleeful, laughing, happy, genial, jolly,

smiling รายการที่สองคำตอบสนองเป็นคำที่มีความหมายไม่สัมพันธ์กันคือ spicy, rounded, hairy, equal, modern, tiresome, fiery, faithful, plastic, quilty ผลการทดลองพบว่าคำตอบสนองที่มีความคล้ายคลึงกันภายใน รายการสูง ทำให้การเรียนในขั้นเรียนการตอบสนองเร็วขึ้น และการเรียนในขั้นเรียน การโยงสัมพันธ์ช้าลง

รันควิสต์ (Runquist 1970 : 319-322) ทำการทดลองดูผลของ การรบกวนที่เกิดจากความคล้ายคลึงกันทางเสียงในการเรียนคำคู่สัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือรายการคำคู่สัมพันธ์ 3 รายการ โดยกำหนดให้คำแรกที่ไปใน รายการทั้งสามมีระดับความคล้ายคลึงกันของการออกเสียงแตกต่างกันไป ใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเรียนรายการคำแต่ละรายการ ผลการทดลองพบว่าผู้เรียนกลุ่มที่ เรียนรายการคำแรกที่ออกเสียงคล้ายคลึงกันสูงใช้เวลาเรียนนานที่สุด รันควิสต์อธิบาย ว่าเป็นเพราะผู้เรียนเกิดการสรุปความเหมือนของสิ่งเร้าเดิมและสิ่งเร้าใหม่ (Stimulus generalization) ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการเรียนมากขึ้น

บอร์น (Bourne 1971 : 137 citing Cornad 1964 and Wickelgren 1965) กล่าวว่า ในการเรียนคำที่คล้ายคลึงกันในรูปของคำโยง สัมพันธ์นั้น โยวส่วนที่คล้ายคลึงกันจะเป็นรายการคำเร้าหรือรายการคำตอบสนอง ความคล้ายคลึงกันทางเสียง (Acoustic similarity) เป็นตัวแปรสำคัญที่ ชัดยั้งการเรียนรู ซึ่งสามารถทำนายความผิดพลาดในการเรียนรูของผู้เรียนได้จาก ความสัมพันธ์ทางเสียงของคำที่ให้เรียน

นอกจากนี้บอร์น (Bourne 1971 : 125 citing Underwood, Exstrand and Keppel 1965) กล่าวถึงการเรียนรูคำที่มีความคล้ายคลึงกันด้าน มโนทัศน์ (Conceptual similarity) ว่าสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันด้านมโนทัศน์สูง จะทำให้เกิดการเรียนรูแบบระลึกโดยเสรี (Free recall) ได้ง่ายขึ้น แต่การ เรียนรูแบบระลึกโดยเสรีมีลักษณะเดียวกันกับการเรียนรูคำตอบสนองในการเรียนคำคู่ สัมพันธ์ ดังนั้นตัวแปรใดที่ชัดเจน หรือสนับสนุนการเรียนรูแบบระลึกโดยเสรี

ตัวแปรนี้จะวัดถึงหรือสัมพันธ์กับการเรียนรู้คำตอบสนองในการเรียนรู้คำศัพท์ด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับความคล้ายคลึงกันของคำดังกล่าว ผลจะสรุปได้ว่า ความคล้ายคลึงกันของคำทางเสียงไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งคำเราหรือคำตอบสนอง จะมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้คำศัพท์โดยง่าย ส่วนความคล้ายคลึงกันของคำทางความหมาย ถ้าหากอยู่ในตำแหน่งของคำตอบสนองจะช่วยให้การเรียนรู้คำศัพท์เป็นไป ได้เร็วขึ้น

เกี่ยวกับวิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก

กาลฟี (Calfee 1975 : 413) กล่าวถึงการเรียนรายการคำโดยรวมและโดยแยก (Whole-list and part-list learning) ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้คำศัพท์ การเรียนรายการคำโดยรวมหมายถึงการเรียนรู้คำศัพท์ทุกตัวในรายการนั้นให้หมดภายในหนึ่งรอบการเรียนรู้ (Trial) แล้วเริ่มเรียนใหม่ทุกตัวอีกในรอบการเรียนรู้ต่อไป ส่วนการเรียนรายการคำโดยแยกหมายถึงการเรียนรู้โดยแบ่งคำศัพท์ในรายการนั้นออกเป็นส่วน ๆ และเรียนแต่ละส่วนซ้ำหลาย ๆ รอบแล้วจึงเริ่มเรียนส่วนต่อไปในทำนองเดียวกัน กาลฟีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า การเรียนโดยวิธีแยกทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าประสบความสำเร็จมากกว่า เนื่องจากการแบ่งคำศัพท์ออกเป็นส่วนสั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนได้ดีกว่า ส่วนการเรียนโดยวิธีรวมทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าประสบความสำเร็จน้อยกว่า เพราะกว่าจะเรียนถึงคำศัพท์รอบสุดท้ายแล้วกลับมาเรียนคำใหม่ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนกับได้เรียนมาแล้วเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับผลการเรียนโดยวิธีรวมและวิธีแยกนี้ กาลฟี (Calfee 1975 : 410) กล่าวว่า ไม่นานพอเสมอไป ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

กาลฟี (Calfee 1975 : 410) อ้างถึงการศึกษารายชื่อของกรอตเตอร์และซัพเพส (Grothers and Suppes 1967) เกี่ยวกับการเรียนภาษาที่สองโดยใช้

วิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ซึ่งเป็นการทดลองกับนักศึกษาในระดับวิทยาลัย โดยให้เรียนรายการคำคู่สัมพันธ์ที่เป็นภาษารัสเซีย (ซึ่งเป็นภาษาแม่) คู่กับภาษาอังกฤษ (ซึ่งเป็นภาษาที่สอง) จำนวน 300 คู่ กลุ่มหนึ่งให้เรียนโดยวิธีแยก คือแบ่งรายการคำคู่สัมพันธ์ออกเป็น 3 ส่วน ๆ ละ 100 คู่ แล้วเสนอให้เรียนทีละส่วน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งให้เรียนโดยวิธีรวม คือให้เรียนทีละคู่กันไป 300 คู่ ใช้การทดสอบแบบให้ระลึกโดยมีตัวแนะ (คือให้บอกคำภาษาอังกฤษที่มีความหมายตรงกับภาษารัสเซียที่เสนอ) ผลปรากฏว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยวิธีรวมเรียนได้ช้ากว่ามาก ผู้เรียนระลึกคำศัพท์ถูกได้อย่างยากเย็น แต่ผู้เรียนโดยวิธีแยกสามารถระลึกคำศัพท์ได้เร็วขึ้น จากการทดสอบผลการเรียนรู้ค่าในการทดลองครั้งนี้ ผลปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผลการเรียนรู้ค่าโดยวิธีรวมและวิธีแยก

ซอว์เรย์และเทลฟอร์ด (Sawray and Telford 1964 : 192-193) กล่าวว่า วิธีเรียนโดยรวมและโดยแยกนั้น แต่ละวิธีก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป ข้อดีอย่างหนึ่งของวิธีรวมคือเป็นการสร้างการโยงสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ แต่การใช้วิธีแยกจะเป็นการสร้างการโยงสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนเป็นส่วน ๆ ทำให้เกิดความยากลำบากในการนำแต่ละส่วนมาสัมพันธ์กัน ข้อดีอีกอย่างหนึ่งของวิธีรวมคือการเรียนสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดหรือเป็นหน่วยใหญ่ ๆ ทำให้สิ่งนั้นมีความหมายและเรียนได้ง่ายขึ้น ส่วนข้อดีของวิธีแยกอย่างหนึ่งคือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งถ้าใช้วิธีรวมผู้เรียนในกรณีมีโอกาสทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ข้อดีอีกอย่างหนึ่งของวิธีเรียนโดยแยกคือ สามารถใช้เวลาได้เหมาะสมตามความยากง่ายของสิ่งที่เรียน

ฮิกบีและลินเกรน (Higbee 1977 : 60-61, Lingren 1977 : 247) ได้สรุปเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความระหว่างการเรียนโดยวิธีรวมกับการเรียนโดยวิธีแยกวิธีไหนทำให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่ากัน ซึ่งเขาสรุปไว้สอดคล้องกันดังต่อไปนี้คือ

1. การเรียนโดยวิธีรวม ผู้เรียนได้เรียนสิ่งที่จะเรียนหมดทุกส่วน ซึ่งแต่ละส่วนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกส่วนต่อไปได้ วิธีนี้จึงเหมาะกับเนื้อหาที่มีแผนแผนมากกว่าวิธีเรียนโดยแยก

2. การเรียนโดยวิธีแยก ผู้เรียนได้รับผลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างรวดเร็วกว่าการเรียนโดยวิธีรวม เพราะในการใช้วิธีรวมนั้น ผู้เรียนต้องเรียนสิ่งที่จะเรียนทั้งหมด ซึ่งถ้ามีมากทำให้ผู้เรียนไม่แน่ใจว่าเขาได้เรียนรู้อะไรแล้วหรือไม่ และการเรียนที่ไม่ได้รับผลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างตัวเองเป็นเวลานาน ๆ ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ด้วยเหตุนี้วิธีแยกจึงดีกว่าวิธีรวม

3. การเรียนโดยวิธีรวมจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้อื่น ถ้าฝึกต่อไปนาน ๆ ส่วนการเรียนโดยวิธีแยกจะไม่เพิ่มประสิทธิภาพถึงแม้ว่าจะฝึกต่อไป

4. ยิ่งผู้เรียนผู้มีความละเอียดและสติปัญญาอยู่ในระดับสูง การเรียนโดยวิธีรวมจะยิ่งมีประสิทธิภาพสูง

5. ยิ่งสิ่งที่เรียนมีปริมาณมาก การเรียนโดยวิธีแยกจะยิ่งมีประสิทธิภาพสูง

6. ยิ่งสิ่งที่เรียนมีความแตกต่างกันมาก การเรียนโดยวิธีแยกจะยิ่งมี

ประสิทธิภาพสูง

เกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของผู้เรียนกับการเรียนรู้อาษา อาจสรุปได้ว่าระดับความพร้อมเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีผลอย่างเด่นชัดต่อการเรียนรู้อาษาในลักษณะต่าง ๆ การ์ลีน (Karlin 1957 : 320-322) ศึกษาพบว่าคะแนนของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและคะแนนของแบบทดสอบความพร้อมเมโทรโพลิทัน (Metropolitan Readiness Test) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โคเปิล (Kopel 1942 13 : 64-70) รายงานว่าสิ่งที่จะสามารถทำนายการอ่านของเด็กได้ นอกจากคะแนนจากแบบทดสอบเข้าแล้ว ยังมีคะแนนจากแบบทดสอบความพร้อมด้วย นอกจากนี้เบรเมอร์ (Bremer 1959 59 : 222-224)

ได้ทดสอบเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบความพร้อม
เมโทรโพลิเทม (Form R) และเมื่อเด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้
ทดสอบการอ่านของ เด็กโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไปสำหรับชั้นประถมศึกษา

(Graw Votaw-Rogers General Achievement Tests, Primary Test,
Form Q) เมื่อนำคะแนนจากแบบทดสอบสองชนิดนี้มาหาค่าสหสัมพันธ์ ปรากฏว่าได้
ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .40 แสดงว่าแบบทดสอบความพร้อมในการอ่านมีผลในการทำนาย
ทักษะการอ่านของเด็กได้บ้าง แต่เมื่อนำเด็กแต่ละกลุ่ม อันได้แก่กลุ่มสูง กลาง และต่ำ
จากการแบ่งตามความพร้อมในการอ่านมาพิจารณา ดูพบว่าคะแนนจากแบบทดสอบความ
พร้อมในการอ่านทำนายผลของการแบ่งเด็กได้ไม่มากนัก

ยังมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมกับการเรียนภาษาอื่นมากมาย ซึ่งผลที่ได้ส่วน
ใหญ่เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ทางภาษาใน ผู้เรียน
ที่มีความพร้อมในระดับสูงจะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้เรียนที่มีความพร้อมในระดับต่ำ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนโดยแยก เรียนรู้คำได้จำนวนมากกว่า
นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนโดยรวม
2. นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง เรียนรู้คำได้จำนวน
มากกว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ
3. นักเรียนเรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมายได้จำนวนมากกว่า
คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียง
4. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเรียนและระดับความพร้อมทางภาษาไทยของ
นักเรียน
5. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเรียนและประเภทความคล้ายคลึงของคำ

6. มีกิจกรรมระหว่างระดับความพร้อมทางภาษาไทยของนักเรียนและประเภทความคล้ายคลึงของคำ

7. มีกิจกรรมระหว่างวิธีเรียน ระดับความพร้อมทางภาษาไทยของนักเรียนและประเภทความคล้ายคลึงของคำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของวิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ที่ต้องการเรียนรู้คำที่มีความคล้ายคลึงกันทางเสียง และคำที่มีความคล้ายคลึงกันทางความหมายของนักเรียนสองภาษาที่มีระดับความพร้อมทางภาษาไทยต่างกัน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนโดยรวมและนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีเรียนโดยแยก
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูงและนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำของนักเรียน ระหว่างการเรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียงและคำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย
4. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้คำของนักเรียนที่มีระดับความพร้อมทางภาษาไทยต่างกันและใช้วิธีเรียนต่างกัน
5. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้คำของนักเรียนในการเรียนคำที่มีความหมายคล้ายคลึงต่างประเภทกันและใช้วิธีเรียนต่างกัน
6. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้คำของนักเรียนที่มีระดับความพร้อมทางภาษาไทยต่างกันและเรียนคำที่มีความคล้ายคลึงต่างประเภทกัน

7. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีระดับความพร้อมทางภาษาไทยต่างกัน เรียนคำที่มีความคล้ายคลึงทางประเภทกัน และใช้วิธีเรียนต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. การศึกษาทดลองครั้งนี้ทำให้ทราบคำตอบว่า
  - 1.1 การใช้วิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก มีผลให้นักเรียนเรียนรู้คำใดแตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.2 นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง และนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ เรียนรู้คำใดแตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.3 นักเรียนเรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียง และคำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.4 นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง และนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ เรียนรู้คำด้วยวิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.5 นักเรียนเรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียง และคำประเภทที่มีความคล้ายคลึงกันทางความหมาย ด้วยวิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.6 นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง และนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ เรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียงและคำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด
  - 1.7 นักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง และนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ เรียนรู้คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียงและคำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย ด้วยวิธีเรียนโดยรวมและวิธีเรียนโดยแยก ได้แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด

2. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อครูในการพิจารณาเลือกและปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

3. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อนักการศึกษาในการพิจารณาแนวทางปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

4. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อผู้แต่งตำราเรียนโดยนำไปเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดกลุ่ม และจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร คือ นักเรียนสองภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2527

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนสองภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ประจำปีการศึกษา 2527 จำนวน 14 โรงเรียน ซึ่งอยู่ใน 4 อำเภอคือ อำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง และอำเภอเมืองปัตตานี จำนวน 128 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูงจำนวน 64 คน และนักเรียนที่มีความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำจำนวน 64 คน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดปัตตานีจังหวัดเดียว
2. คำที่นำมาใช้ในการศึกษาทดลองครั้งนี้ เป็นคำที่กลุ่มตัวอย่างยังไม่

เรียนรู้

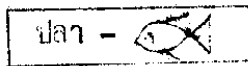
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีเรียนโดยรวม หมายถึงวิธีเรียนโดยการเสนอผู้สัมพันธ์ทุกคู่ในรายการให้เรียนติดต่อกันตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย แล้วเริ่มต้นเสนอให้เรียนใหม่ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้ายอีกในรอบการเรียนต่อไป
2. วิธีเรียนโดยแยก หมายถึงวิธีเรียนโดยการแบ่งผู้สัมพันธ์ในรายการออกเป็นชุดย่อย ๆ แล้วเสนอชุดแรกให้เรียนซ้ำ ๆ หลาย ๆ รอบ หลังจากนั้นจึงเสนอชุดต่อไปให้เรียนในทำนองเดียวกัน
3. คำ หมายถึงคำภาษาไทยที่อยู่ในรูปของคำเขียน
4. คำคล้าย หมายถึงคำที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ คำที่มีความคล้ายคลึงกันทางเสียง และคำที่มีความคล้ายคลึงกันทางความหมาย
5. คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางเสียง หมายถึงคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน
6. คำประเภทที่คล้ายคลึงกันทางความหมาย หมายถึงคำที่มีความสัมพันธ์กันในระดับเดียวกัน (Coordinate association)
7. การเรียนรู้คำ หมายถึงการออกเสียงคำและการบอกความหมายของคำใต้ออกทอง
8. การออกเสียงคำถูกต้อง หมายถึงการออกเสียงใต้ออกทองตามหลักเกณฑ์ของฉันทวิธีไทย
9. การบอกความหมายถูกต้อง หมายถึงการเลือกภาพที่เสนอให้ดู (โดยแบบทดสอบการเรียนรู้คำความหมาย) ใต้ออกทองตรงกับคำที่ให้เรียน
10. นักเรียนสองภาษา หมายถึงนักเรียนที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาแรก และใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง
11. ความพร้อมทางภาษาไทยในระดับสูง หมายถึงได้คะแนนจากแบบทดสอบความพร้อมทางภาษาไทยของอนันต์ น้าเจริญ (2522) อยู่ในกลุ่ม 25 เปอร์เซนต์ของผู้ได้คะแนนสูง

12. ความพร้อมทางภาษาไทยในระดับต่ำ หมายถึงได้คะแนนจากแบบทดสอบ ความพร้อมทางภาษาไทยของอนันต์ นาเจริญ (2522) อยู่ในกลุ่ม 25 เปอร์เซนต์ ของผู้ได้คะแนนต่ำ

13. กุสัณฺฑ์ หมายถึงของสิ่งที่ต้องการให้เรียนคือคำเขียนซึ่งทำหน้าที่ เป็นสิ่งเร้า (S) กุสัณฺฑ์ภาพที่เป็นความหมายของคำพร้อมกับเสียงการอ่านคำนั้นซึ่งทำ หน้าที่เป็นสิ่งตอบสนอง (R) เช่นตัวอย่างกุสัณฺฑ์ของการเรียนคำว่า ปลา คือ

พร้อมการออกเสียงว่า "ปลา"

14. การเรียนแบบจำ-สอน เป็นวิธีการเสนอคำให้เรียนวิธีหนึ่งในการเรียนรู ด้ยด้วยคำ หมายถึงการเสนอรายการกุสัณฺฑ์ โดยเสนอให้เรียนตั้งแต่ครั้งแรกจนถึง ุสัณฺฑ์สุดท้าย (เรียกว่ารอบจำ) และเสนอเฉพาะสิ่งเร้าของกุสัณฺฑ์แต่ละกุสัณฺฑ์ ตั้งแต่แรก จนถึงกุสัณฺฑ์สุดท้าย เพื่อให้ผู้เรียนระลึกถึงตอบสนองของแต่ละกุสัณฺฑ์ (เรียกว่ารอบสอน) โดย ที่สับกุสัณฺฑ์ทุก ๆ รอบการเสนอ

15. รอบการเรียน หมายถึงการเสนอกุสัณฺฑ์ให้ผู้เรียนเรียนทั้งรอบจำ และรอบสอน หนึ่งรอบเรียกว่าหนึ่งรอบการเรียน